

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/27

Karar Sayısı : 2007/84

Karar Günü : 22.11.2007

Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 26.12.2007 - 26738

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onbirinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 20.3.1997 günlü, 570 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın 10. ve 60. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Emekli ikramiyesine ilişkin işlem ile bu işlemde esas alınan Bakanlar Kurulu Kararı'nın iptali için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

570 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 1. maddesi şöyledir:

“5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun değişik Ek 20 inci maddesine göre verilecek emekli ikramiyesinin hesaplanmasında, anılan Kanunun Ek 70 inci maddesinin (b) bendindeki oranlardan %160 oranı; 1997 yılında %75, 1998 yılında %100, 1999 yılında %130; %100 oranı; 1997 yılında %60, 1998 yılında %75, 1999 yılında %90; %60 oranı; 1997 yılında %40, 1998 yılında %45, 1999 yılında %50; %35 oranı; 1997 yılında %26, 1998 yılında %28, 1999 yılında %30 olarak uygulanır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. ve 60. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılmalarıyla 16.4.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, emekli ikramiyesinin hesaplanmasında 1997, 1998 ve 1999 yılları için farklı oranların uygulanmasının bu yıllarda emekli olanlarla bu yıllar sonrasında emekli olanlar arasında eşitsizlik oluşturduğu ve bu yolla sosyal güvenlik hakkına sınırlama getirildiği belirtilerek, kuralın, Anayasa'nın 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

570 sayılı KHK'nin Geçici 1. maddesi, emekli ikramiyesine ilişkin düzenleme içermektedir. Emekli ikramiyesi, emeklilik hakkını elde eden 5434 sayılı Yasaya tabi personele emekli oldukları tarihte bir defaya mahsus olmak üzere o günün mevzuatı ile gösterge ve katsayıları esas alınarak yapılan bir ödemedir. T.C. Emekli Sandığı'na ödenen emekli ikramiyeleri, 5434 sayılı Yasa'nın 89. maddesine göre yazı ile istenilmesi üzerine en çok iki ay içinde faturası karşılığında emeklinin kurumunca Sandığa ödenmektedir.

İtiraz konusu kuralla, emekli ikramiyesine hak kazanılması durumunda ödenecek ikramiye miktarının tespitine esas aylık hesabında dikkate alınan oranlarda yıllara göre bir kademelendirme öngörülerek ödemenin yapılacağı belirtilmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde “...Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilmektedir. Eşitlik ilkesi, birbiriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme, eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumların aynı, ayrı hukuksal durumların ayrı kurallara bağlı tutulması Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Anayasa'nın “Sosyal güvenlik hakkı” başlıklı 60. maddesinin birinci fıkrasında, “Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.” denilmektedir. Bu kural bireylere yaşlılık, hastalık, kaza, ölüm ve malûllük gibi sosyal riskler karşısında asgarî ölçüde bir yaşam düzeyi sağlamak amacını gerçekleştirmeye yöneliktir. Maddenin ikinci fıkrasında bu görevin Devlet tarafından oluşturulacak kuruluşlar yoluyla yerine getirileceği öngörülmüştür.

Çağdaş uygarlığın simgesi olarak tüm toplumlarca benimsenmiş ve evrensellik kazanmış olan sosyal güvenlik kavramı, özde bireyin karşılaşacağı tehlikelere karşı güvence arayışının ürünüdür. Bireye, güç günlerinde asgarî bir güvence sağlamak sosyal güvenliğin temel amacıdır. Günümüzde, sosyal güvenlik politikalarının temelini, sosyal risklerin bireyler üzerindeki etkilerinin giderilmesi çabaları oluşturmaktadır. Anayasa, sosyal güvenliğin sağlanması konusunda Devlete görevler vermiş, alınabilecek tedbirlerin tümünü alma yükümlülüğünü getirmiş, ancak bunu da Devletin malî gücü ile sınırlamıştır.

İtiraz konusu kuralla, emekli aylığına hak kazanıldığı yılda geçerli olan ikramiye oranlarının esas alınacağı ve eşitliğin ilgili yılda emekli olanlar arasında aranacağı kuşkusuzdur. Ayrıca, sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldırmayan, aktüeryal dengeler, ekonomik istikrar ve mali kaynakların yeterliliği ölçütleri gözönünde tutularak yapılan düzenlemeler için Anayasa'nın 60. maddesine aykırılıktan sözedilemez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural, Anayasa'nın 10. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Şevket APALAK bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

20.3.1997 günlü, 570 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 22.11.2007 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI

Üye	Üye	Üye
Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN	Mustafa YILDIRIM

Üye	Üye	Üye
A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK

Üye	Üye
Serruh KALELİ	Zehra Ayla PERKTAŞ

AZLIK OYU

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 570 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik ek 70. maddesinde, ek göstergeler esas alınarak belirlenen oranların emekli keseneğine ve kurum karşılığına tabi tutulacağı, bu tutarların emekli aylığı ve ikramiyesinin hesaplanmasına dahil edileceği öngörülmüştür.

Anılan Yasa'nın ek 20. maddesinde ise, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarların bir aylığının emekli ikramiyesi olarak verileceği açıklanmıştır.

Bu oluşa karşın, 570 sayılı Kanun Hükmünde Kararname başvuruya konu olan geçici 1. maddesiyle ana kuraldan ayrılarak, emekli keseneğine tabi tutulan oranları emekli ikramiyesinin hesaplanmasında daha düşük miktarlara indirmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, idari makamların bütün işlemlerinde eşitliği amaçlamaktadır. Anayasal eşitlik, duran bir aynı durumu değil, başlangıçtan itibaren süren bir aynı konumu ilke almalıdır. Aynı miktarda emekli keseneklerini ödeyen Sandık katılımcılarından bir kısmı yönünden emekli ikramiyesinde göz önüne alınacak kesenek oranlarının azaltılması ve bu durumun üç yıl için sınırlanması, o üç yılda emekli olanlarla diğerleri arasında eşitsizliğe neden olacaktır. Burada değerlendirilmesi gereken, emekliliğin hak kazanıldığı zamanki değil, ikramiye esas alınan keseneklerin kesilmeye başlandığı ve sürdüğü dönemdeki yükümlülüğün sergilenmesindeki eşitliktir. Böylece, yükümlülükteki eşitlik, bu yükümlülüğün getireceği sonuçlarda da eşitliği gerektirecektir.

Öte yandan, hukuk devleti ilkesinin alt başlıklarından olan öngörülebilirlik ve tutarlılık ilkeleri de, az önce de değinildiği gibi, emekli aylığı ve emekli ikramiyesine esas olacak kesenek oranlarının aynı olması, aynı doğrultuda sonuç vermesini gerektirir. Başka bir anlatımla, belli bir kesenek oranıyla gerçekleşen Sandık katılımı, bu kapsamdaki tüm iştirakçiler yönünden aynı ölçütlerin uygulanması sonucunu vermelidir. Kesenek alırken yüksek tutulan oranın, ikramiye sırasında azaltılması hukuk devleti ilkesine ve sosyal güvenlik hakkına da aykırı olacaktır.

Bu belirlemeler yanında, ikramiyesinin ilgili kurumca Sandık'a ödenmesi; kesenek olgusu, bunun Sandık gelirleri arasında bulunması, bu konuda belirleyici işlemin Sandık'ça gerçekleştirilmesi ve kamu idare ve kurumlarının Devlet'in genel görünümünü oluşturmaları karşısında, anayasal “eşitlik” ve “hukuk devleti” ilkelerinin temelinde olan hukuksal felsefenin nedenlerini etkilemiyecektir.

Bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı kuralın iptali gerekeceği oyuyla karara karşıyım.

Üye

Şevket APALAK